

Кононець Наталія Василівна
д. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук,
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі», natalkapoltava@ukr.net

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНА ЗОНА КОМФОРТУ ДЛЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зона комфорту для викладача закладу вищої освіти – це межі життєвого й професійного простору, у яких викладач закладу вищої освіти відчуває відносний психологічний комфорт для здійснення ефективної професійної діяльності; оптимальні умови для виконання викладачем закладу вищої освіти професійних обов'язків.

Ресурсно-орієнтована зона комфорту для викладача закладу вищої освіти – це оптимальні умови для виконання викладачем закладу вищої освіти професійних обов'язків, які передбачають право викладача реалізовувати концепцію ресурсно-орієнтованого навчання (РОН) у вищій школі [3].

Таке право, а також можливість упровадження власних авторських методик, технологій, дидактичних систем і моделей викладачам вищої школи надається Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.): академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів; студентоцентроване навчання; право обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу тощо.

Проблема РОН набула нині статусу найважливішого напряму наукових досліджень у контексті неперервної освіти, створення передумов для організації освіти впродовж усього життя (lifelong learning), привернувши увагу педагогів різних країн світу, зокрема: Австралії, Австрії, Великобританії, Ірландії, Канади, Китаю, Німеччини, Норвегії, Сінгапуру, США, Тайваню, Швеції, Швейцарії, Фінляндії, а також України [2–7].

Аналіз наукових праць уможливив виокремити характерні ознаки РОН:

направленість (не лише на засвоєння знань, умінь, навичок, але і на тренінг здібностей активного і самостійного дослідження інформаційного середовища);

практичність (практичне застосування інформаційних ресурсів у навчанні, житті, майбутній професійній діяльності);

потенційна нескінченність (використання для опрацювання необмеженого спектру інформаційних ресурсів при вирішенні певного проблемного завдання);

реальність (студент стає самокерованим у процесі навчання, що відповідає реальному життю та спонукає до постійного відстежування інформації, її адекватної інтерпретації й подальшого використання);

фундаментальність (завдяки досвіду роботи з інформаційними ресурсами можливість сформувати міцний базис знань, умінь та навичок, які можуть бути використані у майбутніх навчальних та професійних ситуаціях).

На підставі аналізу праць науковців ми номінуємо *РОН у вищій школі* як цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища на засадах концепції здоров'язбереження, яка передбачає оптимальне використання тріадою «студент-викладач-бібліотекар» консолідованих кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів.

Результатом аналізу й узагальнення теоретичного доробку вітчизняних і зарубіжних учених з питань організації РОН та власного багаторічного практичного досвіду стало розроблення *моделі РОН студентів у ЗВО*, яка враховувала здоров'язбережувальний аспект професійної підготовки фахівців.

Модель розглядаємо як узагальнену варіант-схему цілісного процесу навчання, що візуалізує логічно послідовну систему взаємопов'язаних складових, які включають мету та зміст навчання, проектування педагогічної технології та технології контролю і корекції його результатів.

Модель РОН студентів у ЗВО включає чотири взаємопов'язані блоки: *цільовий, змістовий, реалізаційний та рефлексивно-аналітичний* [1].

На підставі аналізу педагогічної літератури, практичного досвіду викладацької діяльності визначено та науково обґрунтовано *дидактичні умови* реалізації РОН у ЗВО.

Під дидактичними умовами реалізації РОН у ЗВО розглядаємо комплекс вимог до освітнього процесу, виконання яких забезпечує ефективну реалізацію РОН на рівнях навчальної дисципліни, навчального матеріалу, навчальної діяльності та результатів навчання. Ними визначаємо:

- 1) застосування комплексу форм, методів та засобів РОН;
- 2) організація процесу навчання професійно-орієнтованих дисциплін в тріаді «студент-викладач-бібліотекар» з використанням педагогічних технологій РОН;
- 3) орієнтація на розвиток інформаційно-освітнього середовища ЗВО шляхом активізації розробки ЕОР;
- 4) введення ІТ-компоненту при викладанні професійно-орієнтованих дисциплін;
- 5) здоров'язбережувальна спрямованість процесу навчання та консолідація здоров'язбережувальних технологій.

Загалом, ресурсно-орієнтована зона комфорту для викладача закладу вищої освіти – це можливість *індивідуальної траєкторії викладання дисциплін*, які передбачені його педагогічним навантаженням. У цьому контексті актуалізується така форма організації навчання студентів, як змішана (традиційне + електронне навчання, інтегрування он-лайн курсів з традиційними аудиторними заняттями).

Для організації електронного навчання було розроблено *відкрите навчальне середовище (open learning environment – OLE)* як штучно сформоване середовище, структура і складові якого сприяють досягненню цілей освітнього процесу. Складовими навчального середовища виступають, в першу чергу, засоби навчання, особливо – електронні [2; 4–7].

Приклад дистанційного курсу як комплексу навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному середовищі для організації дистанційного навчання на основі сервісу Moodle, зображено на рис. 1.

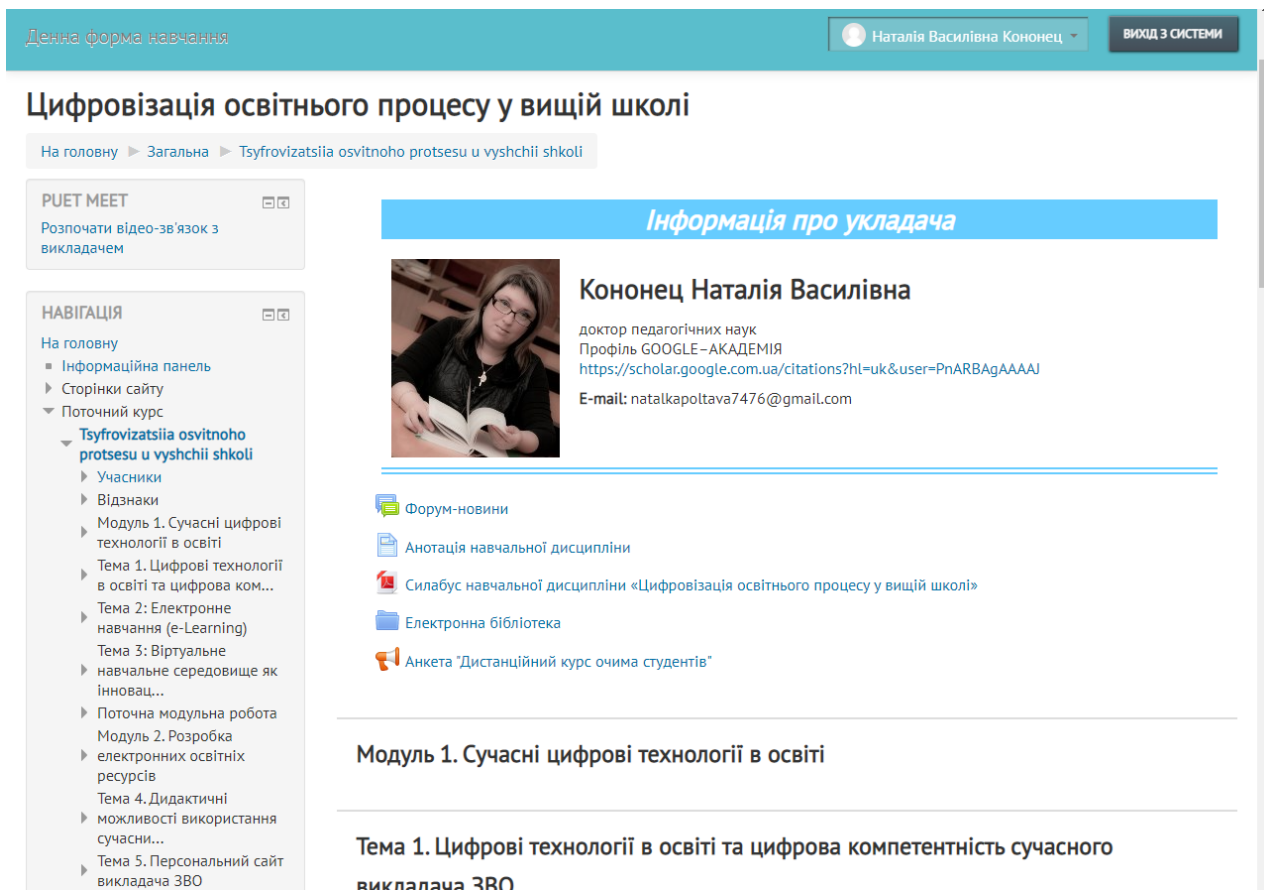

Рисунок 1 – Дистанційний курс «Цифровізація освітнього процесу у вищій школі»

Також для реалізації концепції РОН викладачі, керуючись принципом свободи вибору, можуть обрати будь-які засоби навчання, а також розробити власні електронні засоби навчання. Так, можна рекомендувати до використання у процесі розробки ЕОР такі інформаційні системи: Microsoft Word, Microsoft PowerPoint, Microsoft FrontPage, SunRav BookEditor, Dr.Explain, Constructor Electronic books 1.1.3, www.jimdo.com, <http://www.webnode.com.ua/>, <https://sites.google.com>, <https://drive.google.com/>, easyQuizzzy тощо. Із розробленими ЕОР можна ознайомитися на сторінках освітнього порталу «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі» <http://rbl3.webnode.com.ua/> («Віртуальна виставка») (рис. 2).

Рисунок 2 – Сторінка «Віртуальна виставка» освітнього порталу «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі»

Отже, *ресурсно-орієнтована зона комфорту для викладача закладу вищої освіти* – це оптимальні умови для виконання викладачем закладу вищої освіти професійних обов’язків, які передбачають право викладача реалізовувати концепцію РОН у вищій школі:

- 1) реалізація індивідуальної траєкторії викладання дисциплін, які передбачені його педагогічним навантаженням;
- 2) розробка власних електронних освітніх ресурсів для викладання дисциплін;
- 3) ініціювання та упровадження в освітній процес авторських освітніх проектів та навчальних студій у контексті РОН під час підготовки фахівців різних освітніх програм;
- 4) розробка та імплементація власних дидактичних умов реалізації РОН у закладі вищої освіти з урахуванням специфіки дисциплін, які викладає викладач.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В., Кононець Н. В., Дяченко-Богун М. М., Рибалко Л. М. (2019). Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров’язбережувального освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 72, № 4. С. 182–193.

2. Канівець О. В., Канівець І. М., Кононец Н. В., Горда Т. М. (2020). Розроблення мобільних додатків доповненої реальності для вивчення тривимірних моделей із інженерної графіки. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020, Том 79, № 5. С. 213–228.
3. Кононец Н. В. (2018). Концепція ресурсно-орієнтованого навчання у вищій школі. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. пр. Вип. 22. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка. С. 103–107.
4. Kanivets O. V., Kanivets I. M., Kononets N. V., Gorda T. M. & Shmeltser E. O. (2019). Development of mobile applications of augmented reality for projects with projection drawings. *Proceedings of the 2nd International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2019)*, Kryvyi Rih, Ukraine, March 22, 2019, CEUR-WS.org, online. P. 262–273. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-2547/>
5. Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. (2020). Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. July 2020. ISSN 1302-6488 Volume: 21 Number: 3 Article 14. P. 199–220.
6. Kononets N., Nestulya S. (2020). The implementation experience of students mobile training in the fundamentals of leadership as a resource-oriented form. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020, Том 78, № 4. С. 116–131.
7. Shvedchykova I., Soloshych I., Kononets N., Grynova M. (2020). Creation of Electronic Educational Resources for Resource-Oriented Training of Electrical Engineering Students. *IEEE Problems of Automated Electrodrive. Theory and Practice (PAEP)*. (21–25 Sept. 2020, Kremenchuk, Ukraine).

Козиряцька Наталія Анатоліївна

викладач української мови і літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Черкаський комерційний технікум, kozyriacka.nata@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У 2020 році весь світ змушений був швидко змінити своє життя через поширення коронавірусної хвороби (COVID-19). Зміни, до яких ніхто практично не був готовий, відбулися і в системі освіти на всіх рівнях. Процес створення дистанційного навчання був тривалим і мав зовсім іншу мету, ніж сьогодні. Слід зазначити, що дистанційна форма навчання існує вже багато років у багатьох країнах. Вважається, що перша спроба створення дистанційної форми освіти була зроблена Яном Коменським 350 років тому, коли він увів у широку освітню практику ілюстровані підручники.

У кінці XIX століття з'явилося «кореспондентське» навчання. Студент міг надсилати вчителю свої письмові роботи, отримувати поштою коментарі і підручники. Такий спосіб навчання дуже сподобався тим, хто жив далеко від великих міст і не міг навчатися в звичайних закладах, – для багатьох людей тоді це було єдиною можливістю отримати серйозну освіту.

Наприкінці 90-х років XX століття з'явилася можливість доставляти навчальні матеріали дешевшим і оперативним способом – *електронною поштою*.

Дистанційне навчання в Європі набуло інтенсивного розвитку на початку 70-х років XX століття і пов'язане зі створенням університетів дистанційної